

СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНІ ІНВЕСТИЦІЇ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СУТНІСТЬ І ТЕНДЕНЦІЇ

Розглянуто сутність соціально-відповідального інвестування, ключові віхи історії його розвитку, зарубіжний досвід та сучасні тенденції. Проаналізовано чинники виникнення та поширення цього явища, а також сучасні принципи, які використовують соціально-відповідальні інвестори при формуванні інвестиційних портфелів. Наведено пропозиції щодо розширення сучасного трактування цих принципів. Розглянуто питання їх дотримання фінансовими установами. Окреслено сучасні тенденції у здійсненні соціально-відповідального інвестування у світі та в Україні, а також перспективи його подальшого розвитку в контексті глобалізації та у межах ідеології сталого розвитку. Підкреслено важливість усвідомлення важливості такої інвестиційної стратегії та сприяння її впровадженню як на рівні інвесторів, бізнесу, так і на рівні держави, її інститутів, на законодавчому рівні, на рівні суспільства і громадських організацій.

Ключові слова: соціально-відповідальні інвестиції, соціально-відповідальні інвестори, принципи глобального договору ООН, інвестиційні фонди.

JEL classification: E 62, G 11, G 32

Вступ і постановка проблеми

Соціально-відповідальне інвестування є тенденцією, яка сформувалась у сучасному економічному середовищі. Вона полягає у поступовому переході дедалі більшої кількості суб'єктів інвестиційної діяльності до її здійснення на основі поєднання бізнес-інтересів з інтересами суспільства. Тобто в усі бізнес-процеси як визначальні принципи вбудовується повага до прав та свобод особистості і груп осіб, які вбачають свій інтерес у певному бізнесі, а також повага до суспільства загалом і дбайливе ставлення до довколишнього природного середовища. Розвиток цієї тенденції став можливим тому, що дотримання згаданих принципів перетворилося з суто витратного, на перший, неуважний погляд, на конкурентну перевагу для бізнесу та важливий чинник сталого розвитку для держави, суспільства. Для України актуальність теми зростає в контексті євроінтеграційних процесів, коли умовою входження вітчизняних компаній на європейські ринки є удосконалення стандартів ведення інвестиційного бізнесу, захисту інвесторів, підвищення привабливості країни для зарубіжних інвестицій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Соціально-відповідальному інвестуванню присвятили роботи багато іноземних і вітчизняних авторів. Украй важливим є доробок учених Р. Барбера та Д. Рифкіна [7], які досліджують етичні аспекти інвестування, вплив економіки, інвестицій на суспільство, ринок праці, довколишнє середовище та просувають ідеї дбайливого ставлення до природи. К. Бахтараєва розглядає соціально-відповідальні інвестиції як перспективний шлях розвитку фінансового ринку [6]. Українські автори Ю. Лазар, О. Завальна [1] та О. М. Костюк [4] досліджують сучасні тренди розвитку соціально-відповідального інвестування, С. Мошенський [2] досліджує сутність та перспективи розвитку соціально-відповідального інвестування. Заслуговує на увагу дослідження теоретико-методологічних засад і еволюції концепції соціально-відповідального інвестування І. Васильчук.

Невирішені частини проблеми

Незважаючи на значну кількість робіт, тема потребує подальшого дослідження. Зокрема, невирішеним є питання закріплення принципів соціально-відповідального інвестування на законо-

давчому рівні, змісту звітності про цей тип інвестицій для різних фінансових та підприємницьких установ, недостатньо визначені критерії соціально-відповідального інвестування, наявні трактування, які частково суперечать одне одному. Недостатньо досліджено перспективи розвитку соціально-відповідального інвестування в контексті глобальної фінансової кризи, перспектив його розвитку в Україні. Також значною проблемою є неусвідомлення важливості та доцільності соціально-відповідального інвестування українськими бізнесовими колами. Загальноприйняте визначення цього поняття ще не сформувалось ні на науковому, ні на практичному, ні на юридичному рівні.

Мета та завдання статті: дослідити сутність і перспективи розвитку соціально-відповідального інвестування в Україні і світі. Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання: визначити основні передумови виникнення SRI; проаналізувати еволюцію SRI; уточнити зміст поняття «соціально-відповідальне інвестування»; визначити тенденції його розвитку; розробити рекомендації щодо активізації розвитку SRI.

Виклад основного матеріалу дослідження

Розвиток ринків фінансових послуг у другій половині XX – на початку XXI ст. зумовив появу нових фінансових інструментів і послуг, методів і стратегій інвестування. Прикладом таких стратегій є соціально-відповідальне інвестування (англ. *socially-responsible investing, SRI*), яке також має назву «етичне інвестування» (англ. *ethical investing*). Воно полягає у тому, що як критерії вибору інструментів інвестування поруч з суто економічними використовують так звані етичні.

Спробуємо визначити сутність цієї стратегії. Термін «соціально відповідальне інвестування», що виник у США в 1970-х рр., найчастіше застосовують як загальну назву різноманітних практик вкладання коштів з метою досягнення позитивного соціального ефекту. Він також може стосуватися вкладень у інноваційні підприємства, які розвивають енергоефективні та екологічно чисті технології, інвестицій у регіональний розвиток, або навіть внутрішньокорпоративних вкладень (наприклад, у підвищення кваліфікації персоналу), або уникнення вкладень у певні інструменти. Тобто розуміння «соціального ефекту» є досить широким. Отже, соціально-відповідальне інвестування може розглядатися як процес прийняття інвестиційних рішень,

які, крім фінансового результату, враховують екологічні, етичні й соціальні наслідки інвестицій.

Досить поширеним є його тлумачення як сучасної інвестиційної стратегії, яка враховує не лише прибутковість інвестицій, а й корисність або шкідливість їх для суспільства. Можна розглядати його як спосіб ведення бізнесу, за якого здійснюється вкладання коштів, управління ризиками і можливостями з урахуванням очікувань зацікавлених осіб. Також можна розглядати як процес створення та реалізації певного продукту, який відповідає суспільним потребам і не має негативного впливу на екосистему. Але це не означає відмову від головної цілі інвестування – отримання прибутку, без якого інвестиційна діяльність втрачає для інвестора сенс. Тому ефективність соціально відповідального інвестування характеризується досягненням цієї цілі у поєднанні з етичними цінностями. Це передбачає: фінансову ефективність (прибутковість, зростання виручки, обсягу реалізації, страхування ризиків, зменшення операційних витрат); нефінансову ефективність (репутація та імідж, лояльність клієнтів, персоналу, постачальників); ефективність впливу на відповідній території. Хоча в основі все ж лежатиме зіставлення доходів та витрат [1, с. 191], розумний інвестор переймається також максимізацією соціальної вигоди від вкладеного капіталу і дбайливим ставленням до навколишнього середовища. Це робить його більш конкурентоспроможним, соціальна відповідальність все більше важить у формуванні репутації компанії, сприяє підвищенню її капіталізації. Відповідальне інвестування також може розглядатись як прогресивна стратегія управління ризиками в інвестиційній діяльності. Адже врахування інтересів зацікавлених осіб може трактуватись як запобігання можливим конфліктам. А деяке підвищення витрат, пов'язане з цим, допомагає в майбутньому уникати значних виплат компенсацій у разі завдання шкоди цим особам.

Це коло осіб має загальну назву «стейкхолдери». Передусім до нього входить сам інвестор, якого цікавить економічна ефективність інвестицій, їх надійність, ліквідність. За свою оцінку та реалізацію інвестицій він відповідає власними коштами і, можливо, діловою репутацією, душевним спокоєм. Також можна виділити такі групи стейкхолдерів: бізнес-стейкхолдери (персонал, клієнти, постачальники, партнери, конкуренти); влада; громадяни, домогосподарства; суспільні стейкхолдери (некомерційні організації, місцеві громади, ЗМІ тощо).

Далі окреслимо коло суб'єктів соціально-відповідального інвестування. Ними можуть бути як юридичні, так і фізичні особи. Серед інституцій є такі: пайові інвестиційні фонди; ендаумент-фонди, створені університетами, некомерційними або релігійними організаціями, лікарнями, пенсійні фонди; фінансові інститути розвитку місцевих громад; страхові компанії, банки [1, с. 191]. Крім названих, соціально-відповідальними інвесторами можуть бути компанії, фундації, неприбуткові та релігійні організації. Здійснювати соціально-відповідальні інвестиції можуть і інвестори, які загалом не підтримують цю ідеологію. В їхньому портфелі поряд з соціально-відповідальними наявні інвестиції у компанії, діяльність яких негативно впливає на здоров'я, суспільство й еко-систему.

Історія розвитку. У сучасному вигляді СВІ почали формуватися у другій половині ХХ століття. Зростання уваги до концепції соціально-відповідального інвестування відбулося у США в 1960-ті рр., під впливом антивоєнних виступів і посилення боротьби за громадянські права. У 1970-ті рр. посилилась увага до захисту природного середовища. У 1980-ті рр. увагу до етичних аспектів при вкладанні інвестиційних ресурсів пенсійних фондів привернули дослідження Д. Рифкіна і Р. Барбера [7]; відбувалося поступове зростання ролі інституційних інвесторів, особливо недержавних пенсійних фондів на ринку соціально-відповідального інвестування. Також у становленні соціально-відповідального інвестування значну роль відіграли інвестфонди [2, с. 260], роль яких продовжила зростати у 1990-ті рр. Тоді ж поширились терміни «етичний інвестор» і «етичне інвестування» [2, с. 261]. Але після 2000 р. загального поширення набув термін «соціально-відповідальне інвестування» [2, с. 262]. Найбільшим у світі є ринок соціально-відповідальних інвестицій у США. Крім абсолютного розміру він є лідером за динамікою зростання. Так, з 1995 по 2012 р. обсяг SRI у США збільшився на 486 % – до 3,34 трлн доларів США, натомість загальний обсяг інвестицій під професійним управлінням зріс із 7 до 33,3 трлн доларів (376 %) [8], показник SRI з 2012 на початок 2014 р. зріс від 3,34 трлн доларів до 6,57 трлн доларів (на 76 %) [9]. Заснований у 1971 р. інвестиційний фонд Pax World Fund (нині World Balanced Fund (PAXWX)) за 40 років збільшив активи від 101 тис. дол. до 1,85 млрд дол. (на 30 липня 2012 р.), тобто майже у 20 разів [1, с. 191].

Віхою для розвитку соціально-відповідального інвестування стало набуття чинності у 2000 р. Глобальним Договором ООН, який виник як міжнародна ініціатива підвищення соціальної відповідальності бізнесу, дотримання корпораціями прав людини і екологічних норм. 10 принципів Договору згруповані у 4 блоки:

1. Права людини: 1) ділові кола мають поважати та захищати міжнародно-визнані права людини; 2) не повинні брати участь у порушенні прав людини.

2. Трудові відносини: 3) ділові кола мають підтримувати принцип свободи асоціацій та визнавати право на колективний договір; 4) підтримувати ліквідацію усіх форм примусової та обов'язкової праці; 5) ліквідацію дитячої праці; 6) ліквідацію дискримінації при прийомі на роботу та в професійній діяльності.

3. Навколишнє середовище: 7) ділові кола мають підтримувати обережний підхід до екологічних завдань; 8) підтримувати посилення екологічної відповідальності; 9) заохочувати розробку і розповсюдження екологічно безпечних технологій.

4. Боротьба з корупцією: 10) ділові кола мають боротися проти усіх видів корупції, у тому числі здирництва та хабарництва.

Деякі дослідники цей перелік принципів об'єднують у три групи:

1) екологічні (захист навколишнього середовища, уникнення вкладень у екологічно шкідливе виробництво, негативне ставлення до викидів парникових газів, забруднення повітря, води, ядерної енергетики, токсичних відходів);

2) соціальні (дотримання прав людини, стандартів оплати і безпеки праці, невикористання дитячої праці, здоров'я населення, боротьба проти корупції);

3) етичні (не вкладаються кошти у виробництво і торгівлю зброєю, виробництво шкідливих для здоров'я людини товарів чи послуг, наркотиків, тютюнових виробів, алкогольної продукції, порнографії, гральний бізнес, у підприємства, що порушують права особи, зокрема працівників, місцевого населення).

Чинники виникнення і поширення. В основі сучасних принципів соціально-відповідального інвестування лежать етичні норми, прийняті у деяких релігіях. Так, способи використання грошей без порушення етичних норм передбачали іудейські закони, Коран, Шаріат. У США ще в XVI ст. у протестантських сектах квакерів і менонітів заборонялося вкладення коштів у справи, які суперечили релігійним принципам [1, с. 191].

Останнім часом, у зв'язку з розвитком глобальної фінансової кризи, інвестори демонструють зацікавленість у принципах «ісламських фінансів», які корелюють із соціально відповідальним інвестуванням [2, с. 262].

Також поява соціально відповідальних інвестицій пов'язана з прагненням багатих верств населення убезпечити своє життя та статки від соціальних потрясінь. І ця першопричина, на думку автора, була і залишається однією з найвагоміших у системі мотивації правлячих та можливих класів до здійснення SRI. І навіть якщо немає етичних мотивів, далекоглядні інвестори усвідомлюють, що турбота про благо суспільства відповідає їхнім корисливим інтересам. Така мотивація цілком відповідає інтересам суспільства, і у поєднанні з морально-етичними та релігійними нормами створює міцну основу для соціально-відповідального інвестування як адекватної сучасної форми інвестиційної діяльності. Ринок соціально-відповідальних інвестицій перетворився на значний сегмент ринку цінних паперів, у суспільстві створюються взаємовідносини та інститути для врегулювання та запобігання майбутнім конфліктам. Ще одним важливим чинником поширення соціально-відповідального інвестування стало підвищення добробуту інвесторів – з'явилась можливість фінансування додаткових заходів, пов'язаних з етичними та соціальними міркуваннями.

Також до чинників поширення SRI на Заході належить удосконалення системи державного регулювання інвестиційної діяльності недержавних пенсійних фондів та інших інституційних інвесторів, яким законодавчо встановлені обмеження за напрямками інвестування, критеріями відбору компаній тощо.

Соціальна відповідальність фінансових інститутів стала особливо актуальною з часу світової фінансової кризи 2008 р., оскільки однією з її ключових причин вважають їхню безвідповідальну інвестиційну політику. Тому в більшості країн із розвиненими фінансовими ринками усвідомлюється необхідність інтеграції соціальної відповідальності у діяльність фінансових інститутів, оскільки вони виконують у суспільстві важливу соціально-економічну функцію – збереження або керування заощадженнями значної кількості громадян. Так, через ризикову та непродуману інвестиційну політику наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. відбулася низка скандалів, пов'язаних із неплатоспроможністю банків. Часто уряди були змушені рятувати банки, оскільки в них зберігають кошти значна кількість

громадян і обслуговуються багато підприємств. Тому банкрутство великих банків може спричинити ланцюгову реакцію банкрутств їхніх клієнтів, що своєю чергою загрожує не тільки економічній, а й соціальній стабільності і є небажаним з політичного погляду. Проте власники і менеджери банків, знаючи про таку соціальну значущість, замість посилення уваги до запобігання ризикам, покращення якості інвестиційних портфельів, ідуть прямо протилежним шляхом. Обираючи шлях високоризикованої інвестиційної діяльності, вони розраховують, що у випадку несприятливого розвитку подій уряд рятуватиме банківську систему, кредитуватиме, дофінансуватиме або викупатиме банки, тобто свідомо перекладають ризики від власної некваліфікованої діяльності на платників податків. Така поведінка, на думку автора, є вкрай безвідповідальною, неетичною і має зустрічати осуд як з боку громадськості, так і з боку закону. Цій проблемі приділяє увагу Н. Талеб, зазначаючи, що держава повинна приділяти увагу надійності банківської системи. Іншим фінансовим посередникам, інституційним інвесторам, професійним учасникам фондового ринку проблеми безвідповідального ставлення до ризиків теж властиві повною мірою. Тому держава повинна змушувати їх до якіснішого ведення справ, адже позиціонування себе як професійного учасника фондового ринку передбачає надання фінансової послуги належної якості. А якщо кошти вкладників чи інвесторів втрачено або не забезпечено доходність, це свідчить про неналежну якість послуги. Нести ризики мають саме професіонали, оскільки вони отримують винагороди і комісії за свою діяльність. Причому відповідальність не тільки майнову, а й кримінальну, оскільки самовпевнені непрофесійні дії завдають значних збитків і моральних страждань.

У світлі порушення сучасної системи міжнародної безпеки, а також зростання насильства, пропонується виключити виробників зброї з переліку небажаних для інвестування. На думку автора, вкладання коштів у виробництво засобів, за допомогою яких громадянин може захистити своє життя, своїх близьких, здоров'я, майно а держава – свою територіальну цілісність, суверенітет, можна вважати цілком соціально відповідальним, а негативний відбір має зберігатися стосовно виробників зброї країн агресорів. Зростання виробництва зброї в Україні в зв'язку з необхідністю протистояння агресії з боку Росії має значну соціальну підтримку, і крім того, створює додаткові робочі місця та зарплати

працівникам, валову додану вартість, забезпечує розвиток науки, техніки і технологій, надходження додаткових податків до бюджету, стає «точкою зростання», яка здатна забезпечити зростання також ряду суміжних галузей та сприяти виходу економіки України з кризи. Тому держава, значно збільшуючи замовлення озброєнь, і відповідно, фінансування цієї галузі, чинить «соціально відповідально».

Далі проаналізуємо класифікацію соціально-відповідальних інвестицій. Так, на ринку США поширеним є такий поділ:

1. ESG Incorporation – Інвестиції з урахуванням соціо-етико-екологічних чинників.

2. Shareholder Resolutions – безпосередній вплив інвесторів на діяльність компанії.

3. Overlapping Strategies та інвестиції, що використовують змішані стратегії.

На ринку Європи з 2012 р. існує поділ на 7 категорій:

- Sustainability themed Investment – інвестиції «сталого розвитку»;
- Best-in-Class investment selection – інвестиції у найбільш ефективні компанії;
- Norms-based screening – інвестування із застосуванням методу скринінгу;
- Exclusion of holdings from investment – інвестиції на основі негативного відбору;
- Integration of ESG factors in financial analysis – інвестування на основі стратегії в контексті фінансового результату;
- Engagement and voting on sustainability matters – інвестиції, що використовують метод активних дій – безпосередній вплив інвесторів на діяльність компанії;
- Impact investment – інвестиції «впливу».

Часто виділяють три такі стратегії соціально-відповідального інвестування.

1. Screening – відбір. Відбір компаній до інвестиційного портфелю здійснюється шляхом аналізу, поряд з фінансовими, низки нефінансових аспектів. Це дає змогу уникати вкладання у компанії, які не відповідають критеріям соціально-відповідальної діяльності. Найбільш вживані фільтри: тютюн, екологія, права людини, недискримінаційна політика зайнятості, гральний бізнес, алкоголь, зброя. Звичайні фільтри: трудові відносини, захист тварин, участь у місцевих інвестиційних програмах, благодійність. Спеціальні фільтри: винагорода керуючих, аборти, контроль над народжуваністю, міжнародні стандарти праці. Відбір може бути негативним («negative» чи «avoidance» screening) – виключення компаній, чия діяльність суперечить цінностям

інвестора. Набирає популярності і «positive screening» – цілеспрямований пошук паперів компаній, які позитивно впливають на розвиток суспільства, захист довколишнього середовища. Відбір здійснюється на основі спеціальних рейтингів – Domini Social Index, Calvert Social Index [2, с. 262].

2. Shareholder advocacy (shareholder activism) – активні дії акціонерів. Підняття співвласниками компаній питань стосовно діяльності, ділової етики компанії, на зібраннях акціонерів, діалог з менеджментом [6, с. 71].

3. Community investing – інвестування в локальні громади, займає малу частку ринку СБІ, однак має велике значення для соціального розвитку [6, с. 71].

Висновки та пропозиції щодо подальших досліджень

Соціально-відповідальні інвестиції перетворились на провідну частину фондового ринку, яка постійно збільшується. Здійснення інвестицій у формі SRI стало невід'ємним елементом стратегії та культури ведення бізнесу у провідних компаніях світу. Ця стратегія приваблює усе більше інвесторів і розглядається як невідомий елемент реалізації стратегії сталого розвитку, на яку орієнтовані провідні країни. Інвестори переконуються у вигідності концепції «triple bottom line», яка складається з фінансових, соціальних і екологічних параметрів при оцінці інвестиційного проекту. А відповідальні компанії у довгостроковій перспективі є більш конкурентоспроможними, тому вкладення у них більш привабливі.

Проте сучасні тенденції, які сформувалися на ринках розвинених країн, не повною мірою реалізуються на нових інвестиційних ринках, зокрема в Україні. Тенденція розвитку соціально-відповідального інвестування тільки зароджується, хоча поки що рівень її розуміння та поширення є незадовільним. Існує необхідність створення економічних передумов для розвитку цього виду інвестування.

Але фактично відбувається ігнорування правлячим класом, як його бізнесовою, так і чиновницькою частиною, принципів соціально-відповідальної поведінки. Так, прикриваючись цілями дотримання суто технічного показника платіжного балансу, здійснюється свідоме значне пониження курсу національної валюти до долара США. При цьому не відбувається коригування виплат громадянам відповідно до знецінення національної валюти, чим завдається катастрофічна

шкода їхнім реальним статкам. Фактично, правлячий клас отримав можливість платити працівникам втричі менше, ніж до 2014 р., тим самим підтримуючи конкурентоспроможність власного бізнесу за рахунок обкрадання трудящих, а не за рахунок конкурентних переваг, створених власними досягненнями в менеджменті, інноваціях, виробництві. Це робить вкладання коштів іноземними інвесторами в бізнес-структури, які належать українським олігархам, таким, що не відповідає принципам соціальної відповідальності. Також розкриття інформації про нелюдське ставлення до трудящих в Україні може стати причиною бойкоту на закордонних ринках тих виробників, які не вживають заходів з відновлення реальних доходів своїх працівників. Тому умовою співробітництва міжнародних фінансових організацій та урядів США, країн Європи, міжнародних соціально-відповідальних інвесторів має бути вимога втілення заходів з відновлення добробуту українських громадян.

Серед ключових чинників, які стримують розвиток SRI у нашій державі, можна назвати такі:

1. Через непрозорість українського бізнесу іноземні та вітчизняні інвестори фактично не мають змоги адекватно оцінювати діяльність компаній, зокрема з погляду дотримання принципів SRI. Причому непрозорість поширюється як на фінансову, облікову, управлінську сфери бізнесу, так і на його етичну складову. А відсутність інформації про етичну і соціальну діяльність унеможливує залучення коштів «соціально-відповідальних» інвесторів.

2. Низька поінформованість самих бізнесменів про принципи та практики соціально-відповідального інвестування або нерозуміння конкурентних переваг, які можуть створюватися дотриманням цих принципів.

3. Низька активність бізнесових кіл у впровадженні відомих прийомів соціально-відповідального інвестування.

4. Низька активність стейкхолдерів, тобто суспільства у цілому, громадських організацій, профспілок, місцевих громад, громадян щодо

пропагування ідей соціально SRI та фактично-го примушування бізнесу до їх дотримання.

5. Відсутність державної політики розвитку економіки і створення згаданих вище передумов розвитку соціально-відповідального інвестування.

6. Нерозвиненість фондового ринку.

Україна має змогу скористатися досвідом зарубіжних корпорацій та країн і значно скоротити час розвитку соціально-відповідального інвестування. Це матиме такі позитивні наслідки для економіки країни: врахування соціальних етичних та екологічних факторів; сприяння соціальній безконфліктності проектів, полегшення їх реалізації; прозорість бізнесу та відповідність сучасним стандартам інвестування сприятиме зацікавленості іноземних інвесторів у вітчизняних інструментах, з'явиться додатковий попит, що сприятиме зростанню їхньої капіталізації. Перспективи подальшого розвитку соціально-відповідального інвестування в Україні у першу чергу пов'язані з участю українських компаній у Глобальному Договорі ООН. Їхня кількість поступово зростає, вони уже запровадили практику видання звітів про соціальну відповідальність, і, можливо, найближчим часом в Україні будуть створені умови, які приваблюватимуть соціально-відповідальних інвесторів. Але створення цих умов є обов'язком влади. Тож питання соціальної відповідальності бізнесу має бути адресоване не тільки бізнесу, а й державі і суспільству. Потрібна розробка теоретичних основ та створення державних, приватних, громадських інститутів забезпечення відповідального інвестування. Наступним важливим напрямом розвитку СБІ, який потребує спільних зусиль держави та учасників ринку, є зміни в стандартах корпоративної звітності, відображення як фінансових, так і нефінансових факторів формування вартості компаній (наприклад, добровільна звітність Global Reporting Initiative, яка відбиває економічні, соціальні і екологічні аспекти компанії та продукції).

Список літератури

1. Лазар Ю. В. Сучасні тренди розвитку соціально-відповідального інвестування: закордонний та вітчизняний досвід / Ю. Лазар, О. Завальна // Механізм регулювання економіки. – 2012. – № 4. – С. 190–195.
2. Мошенський С. З. Соціально-відповідальне інвестування: сутність та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / С. З. Мошенський // Міжнародний збірник наукових праць. – Вип. 3 (21). – С. 258–263. – Режим доступу: <http://eztuir.ztu.edu.ua/89/1/258.pdf>. – Назва з екрана.
3. Майстренко О. В. Соціально-відповідальне інвестування: західний досвід / О. В. Майстренко [Електронний ресурс] // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2015. – № 10. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2015/38.pdf. – Назва з екрана.
4. Костюк О. М. Соціально-відповідальне інвестування: основні тренди в американській та європейській практиці / О. М. Костюк, Я. І. Мозговий // Вісник УАБС. – 2011. – № 2 (31). – С. 79–83.
5. Васильчук І. П. Теоретико-методологічні засади й еволюція концепції соціально відповідального інвестування [Електронний ресурс] / І. П. Васильчук // Бізнес Інформ. – 2015. – № 1. – С. 21–28. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_1_4. – Назва з екрана.

6. Бахтараева К. Социально ответственные инвестиции: маркетинговый ход или будущее финансового рынка? [Электронный ресурс] / К. Бахтараева // Рынок ценных бумаг. – 2006. – № 11. – С. 70–72. – Режим доступа: http://www.mirkin.ru/_docs/_statyi/RCB_12.doc. – Заглавие с экрана.
7. Rifkin J. The North will Rise Again: Pensions, Politics and Power in 1980 s. / J. Rifkin, R. Barber. – London : Beacon Press, 1978. – 279 p.
8. Report on US Sustainable, Responsible and Impact Investing Trends 2014 [Electronic resource] // US SIF foundation. – 22 p. – Mode of access: http://www.ussif.org/files/publications/sif_trends_14.f.es.pdf. – Title from the screen.
9. Report on Sustainable and Responsible Investing Trends in the United States – 2012 [Electronic resource] / Social Investment Forum Foundation. – Mode of access: http://www.ussif.org/files/Publications/12_Trends_Exec_Summary.pdf. – Title from the screen.

References

1. Lazar, J. V., & Zavalna, O. S. (2012). Suchasni trendy rozvytku sotsialno-vidpovidalnoho investuvannya: zakordonnyi ta vitchyzniani dosvid [Modern trends in the development of socially responsible investment: foreign and domestic experience]. *Mechanism of Economic Regulation*, 4, 190–195.
2. Moshensky, S. Z. (2011). Socialno vidpovidalne investuvannya: sutnist ta perspektivy rozvytku [Socially responsible investing: the nature and prospects of development]. *Problems of Theory and Methodology of Accounting, Control and Analysis: International Book of Papers*, 3 (21), 258–263. Retrieved from <http://eztuir.ztu.edu.ua/89/1/258.pdf>.
3. Maistrenko, O. V. (2015). Socially responsible investing: Western experience. *Efektivna ekonomika*, 10, Retrieved from http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2015/38.pdf
4. Kostiuk, O. M., & Mozgovy, Y. I. (2011). Sotsialno-vidpovidalne investuvannya: osnovni trendy v amerykanskii ta yevropeiskii praktysi [Socially responsible investments: major trends in American and European practice]. *Visnyk UABS*, 2 (31), 79–83.
5. Vasylichuk, I. P. (2015). Teoretyko-metodolohichni zasady y evoliutsiia kontseptsii sotsialno vidpovidalnoho investuvannya [Theoretical and Methodological Bases, Evolution of the Conception of Socially Responsible Investing]. *Business Inform*, 1, 21–28. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2015_1_4.
6. Bahtarayeva, K. (2006). Socialno otvetstvennye investicii: marketingovy hod ili budushee finansovogo rynka? [Social Responsible Investments: a marketing method or the future financial market?]. *Rynok cennyh bumag*, 11, 70–72. Retrieved from http://www.mirkin.ru/_docs/_statyi/RCB_12.doc.
7. Rifkin, J., & Barber, R. (1978). *The North will Rise Again: Pensions, Politics and Power in 1980 s*. London: Beacon Press.
8. Report on US Sustainable, Responsible and Impact Investing Trends 2014 (2014). US SIF foundation. Retrieved from http://www.ussif.org/files/publications/sif_trends_14.f.es.pdf.
9. Report on Sustainable and Responsible Investing Trends in the United States 2012 (2012). Social Investment Forum Foundation. Retrieved from http://www.ussif.org/files/Publications/12_Trends_Exec_Summary.pdf.

D. Diakovsky

SOCIALLY RESPONSIBLE INVESTING AS A PROMISING DIRECTION OF THE INVESTMENT ACTIVITY: THE NATURE AND TRENDS

The article analyses the essence of socially responsible investing, the key milestones of its development, foreign experience, and current trends. Also we analyzed the factors of appearance and spread of the discussed phenomenon, and modern principles used by socially responsible investors in the formation of investment portfolios. These proposals are presented for the modern interpretation of these principles. We investigated the question of compliance of these principles with financial institutions and outlined current trends in socially responsible investing in the world and in Ukraine and prospects for its further development within the ideology of sustainable development. We also studied the importance of awareness of the importance of this investment strategy and facilitate its implementation at the level of investors, businesses, and at the level of the state, its institutions, at the legislative level and at the level of society and public organizations.

Keywords: socially responsible investment, social responsible investors, the principles of the UN Global Compact, investment funds.

Матеріал надійшов 31.03.2016